

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

НУРФАЙЗОВА Г.У.¹ , ДАВЛЕТКАЛИЕВА Е.С.²

***Нурфайзова Гаухар Утягалиевна¹** - Гуманитарлық ғылымдар магистрі, Ақтөбе Жоғары политехникалық колледжі, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: gokha.90@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1288-8021>

Давлеткалиева Елизавета Султановна² - Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, директор, Ақтөбе облысы бойынша «Эрудит» әдістемелік орталығы, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: ydavletkaliyeva@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0007-2678-8667>

Андатпа. Бұл мақала ағылшын тілі сабағында интербелсенді әдістерді қолданудың тиімділігін көрсетуге арналған. Бұрыннан келе жатқан дәстүрлі сабақты жаңашылдықтармен ауыстыру үшін біраз еңбек пен уақыт қажет. Оқытудың белсенді, белсенді емес және интербелсенді деп аталатын түрлері бар. Қазіргі қоғам заманауи білім беріп белсенді әдістерді қолдануды қажет етеді. Білім берудің жаңартылған бағдарламасы бойынша интербелсенді сабақ құрылымы дәстүрлі сабақ құрылымынан өзгеше, ол мұғалімнің тәжірибесі мен кәсібилігін талап етеді. Жалпы интербелсенді оқытуды ұйымдастыру өмірлік тәжірибе мен рөлдік ойындарды, сонымен қатар, әртүрлі мәселелерді талдай отырып, ортақ шешімге келу болып табылады. Оқу процесін белсендіруде топтық жұмысты пайдаланудың маңызы өте зор. Мақалада интербелсенді әдістердің келесі түрлері қарастырылды: диалогтік оқыту, сыни тұрғыдан ойлау стратегиялары, бағалау әдіс-тәсілдері және әртүрлі жастағы білім алушылардың қажеттіліктерін ескере отырып ағылшын тілі сабағында оқуды саралау әдістері. Аталған интербелсенді әдістердің артықшылықтары анықталып, зерттеу нәтижелері оқытушыларға өз сабақтарында білім алушылардың белсенділігін арттыру мақсатында қолдануға ұсынылады. Қазіргі жаңартылған оқу бағдарламасы аясында оқытудың жаңа әдістері мен тәсілдерін түрлендіре отырып, тиімді жолмен қолдану арқылы әр студенттің өз қабілетіне қарай қолжетімді білімді алуына жол ашуға болады.

Түйін сөздер: интербелсенді әдістер, диалогтік оқыту, сын тұрғысынан ойлау, қалыптастырушы бағалау әдіс-тәсілдері, оқуды саралау стратегиялары

Кіріспе. «Мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатқан кезде оның мұғалімдігі де жойылады» деп К.Ушинский айтып өткендей, сабақты жаңа әдістермен түрлендіріп өткізу заман талабы. Ол үшін жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерді сабаққа енгізу қажет.

Интербелсенді әдістер дегеніміз – білім алушылар арасында жақсы қарым-қатынас орната отырып, білім беру процесін жақсарту болып табылады. Өйткені, жұптық және топтық жұмыстар көбірек ұйымдастырылады. Ол бәләм алушылардың әртүрлі ортада өздерін еркін ұстап, ойларын ашық айтуға дағдыландырады. Интербелсенді әдістердің диалогтік оқыту, сыни тұрғыдан ойлау стратегиялары, бағалау әдіс-тәсілдері және әртүрлі жастағы білім алушылардың қажеттіліктерін ескере оқуды саралау әдістерін атап айтуға болады.

Білім саласындағы кез-келген зерттеушілердің ұсынған тұжырымдамалары тәжірибемен дәлелденіп ұсынылады. Солардың бірі Выготский айтып өткендей, оқу процесінде басты рөл атқаратыны – сөз бен сөйлеу. Оның ұсынған «Жақын арадағы даму аймағында» әдісі білім алушыларды танымдық жағынан дамытуға үлес қосады. Бұл әдісте деңгейі төмен білім алушыларға басқалардың қолдау білдіруі арқылы жақсы қарым-қатынас қалыптасып, білім беру процесі алға қарай жылжиды. Осыған сүйене отырып, диалогтік оқытудың қаншалықты маңызды екендігін көруге болады [1].

Александрдің Диалогтік оқыту теориясына сәйкес, көзбен көріп, ауызша ақпаратпен алмасу білім алушылар қарым-қатынасын жақсартып қана қоймай, дәйектеу дағдыларын шынықтырады[2].

Осы орайда білім алушылар арасында диалогтік оқытуды көбірек қолдану көптеген жетістіктерге апаратын жол екенін көрсететін дәлелдемелер аз емес. Өйткені екі студент берілген мәселені зерттеуде бір-бірімен ақылдасып, талқылайтын болса жақсы нәтиже көрсете алады. Біреуі күмән келтіріп отырған мәселеге екінші адам басқаша көзқараспен қарауы мүмкін. Бұл жерде бір-бірімен ой алмаса алады, сөйлеу де орын алады.

Блэк пен Уильямның зерттеу жұмыстарында «қара жәшік» әдісін қолдану көрініс табады.

Олар бұл әдісті ұсына отырып, оқыту процесіне енгізуді қажет ететін бес факторды ұсынады:

- Білім алушылармен тиімді кері байланыс ұйымдастыру;
- Олардың өз бетімен оқуға деген белсенділіктерін арттыру;
- Сабақты меңгеру нәтижелерге қарай сабақты түрлендіру;
- Бағалаудың білім алушылардың жаңа нәрсе үйренуге деген құлшынысы мен өзін өзі бағалауына түбегейлі әсер ететіндігін түсіну;
- Білім алушылардың өз білімдерін қалай жетілдіру керектігін айқындау үшін өздерін өздері бағалай алуына мүмкіндік беру және білім алушылардың бір-бірін бағалау арқылы бірге тығыз жұмыс жасау дағдыларын арттыру [3, 53].

Фриманның айтуы бойынша дарынды және талантты балалар төмендегідей қабілеттерімен ерекшеленеді:

- олардың есте сақтау қабілеттері өте жақсы;
- алған ақпаратын бірден қолдана алады;
- оқу процесін біле отырып, өздерінің оқуын реттей алады.
- алдарына қойған жоспарларын әп сәтте жүзеге асырады;
- ақпараттың мәнін тез ұғады [4].

Бұл аталған қабілеттерді ескере отырып, дарынды және талантты балаларға өзгелерден күрделірек жаттығулар деген пікір қалыптасқан.

Эйр, Виготский мен Катцтың зерттеулер бойынша міндет қою арқылы тапсырма беру білім алушыларды жайлылық аймағынан шығып жұмыс істеуге итермелейді делінген.

Эйр пікірінше, оқу жоспарын жасаған кезде әдетте қолданылып жүрген әдістерге үнемі өзгеріс енгізіп отыру қажет.

Ғалымдардың зерттеулерін ескере отырып және де дәлелдемелерін негізге ала отырып, мен өз сабақтарымда топтағы балалардың жас ерекшеліктерін қоса алғанда талантты да дарынды балаларды оқытуға үлкен мән бере бастадым. Әсіресе балалардың танымдық дамуына баса назар аудару қажет деп есептеймін [3, 72].

Танымдық даму – білім алушының оқу және берілген мәселелерді шеше алуы болып саналады. Бұл жерде балалардың зейініне, сөз сөйлеу дағдыларына, ойлауына, негіздеу және шығармашылық зияткерлік сияқты қабілеттеріне баса назар аударылу қажет деген сөз.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Интербелсенді әдістердің келесі түрлері бар.

Диалогтік оқытуда оқушылар пікірталас, талқылау, бірігіп тапсырма орындау арқылы білім алады.

Сыни тұрғыдан ойлауда білім алушылар бақылау, толғану және пайымдау нәтижесінде алынған ақпаратты ұғынып, бағалап, талдайды[3,45].

«Бағалау» ұғымы «жақын отыру» деген мағына білдіретін латын тілінен енген сөз.

Бағалау дегеніміз білім алушы басқаның не айтып, не жасағанын немесе өз-өзін бақылау арқылы өзінің жеке ойлау қабілетін, түсініктерін бақылауы болып саналады [3, 52].

Оқу үшін өздерін бағалау дегеніміз - білім алушылардың өздерінің қандай деңгейде тұрғанын, қандай бағытта даму қажеттігін және оған қалай қол жеткізу керек екендігін анықтау үшін олардың мұғалімдері қолданатын мәліметтерді іздеу және түсіндіру процесі болып саналады [3, 53].

Нәтижелер және оларды талқылау.

Жұптық жұмысты жүзеге асыруды диалогтік оқытудың маңызы зор.

Диалогтік оқытуды мен өз сабақтарымда жиі қолданып тұрамын. Әсіресе шетел тілін үйренуді шағын диалогты құраудан бастайтынымыз көпшілікке аян.

Мәселен, мен диалогтік оқытуға **«Кейс – стади», «Дауыстап ойлау», «Ыстық орындық» және «Жалғасын тап»** әдістерін қолдандым.

«Жалғасын тап» әдісі жаңа сабақты бекітуде қолдануға өте ыңғайлы әдіс.

Бұл әдісті қолданудағы мақсатым - оқушыны жылдам ой қорытуға баулу болатын. Бұл әдісті жаңа сабақты бекіту үшін 206 ИС тобында «Шет тілі» пәнінде қолдандым. Алдымен 10 студентті тақтаға шақырдым. Өз еркімен 10 студент тақтаға шықты. Олардың әрқайсысына суреті мен жазуы жазылған парақ ұсынылды. Парақ беттерінде жазылған сөздер:

as slow as a turtle (масбақа секілді жәй), as black as coal (мұнай секілді қара), as red as a beet (қызылша секілді қызыл) as sweet as honey (бал секілді тәтті), as clumsy as a bear (аю секілді қолапайсыз).

Парақтарды таңдап алған соң олар аудиторияға қарап тұрады. Қалған отырған 10 студент сөйлем жазылған үлестірме қағаздарды таңдап алады. Тапсырма: отырған студенттер тақтадағы парақ бетіндегі суреті бар сөздерге қарап, суреттердің көмегімен сөйлемнің жалғасын табулары қажет. Сол мезетте тақтадағы студенттер оқылған сөйлемдерді тыңдау арқылы сөйлемнің өздеріне қатысы бар ма әлде жоқ па екендігін анықтай алулары қажет. Яғни, бір-бірінің жұбын табу керек болды.

Үлестірме қағаздарда жазылған тарсырма мен сөйлемдер:

Task: Fill in the suitable expressions

1. *Your father is so unemotional, he is*
2. *He got embarrassed and he was*
3. *Katty and Susan have got six children and they are always*

Бұл тапсырма студенттер үшін өте қызықты болды және аса қиындық туғызған жоқ деп есептеймін. Ең шапшаң студенттер 5-ке оқымаса да суретке қарап отырып бірден өз жұптарын көріп жауап беруге тырысты. Ең бірінші дайын болған студент қол көтеріп сөйлемді оқыған кезде, тақтада тұрған студенттер мұқият тыңдап өзіне қатысты болған студент *It's me* деп бірден біліп, бірінші болып жауап беріп қойып жатты. Жұбын тапқан соң сөйлемді оқыған студент тақтадағы жұбын қолынан ұстап отырғызады. Бұл әдіс студенттерге бір жағынан көтеріңкі көңіл күй сыйлады деп ойлаймын, сабақтың соң жағында қолданылса да, сергіту сәтіндей болды.

(Оқу үлгерімі төмен, сабақ кезінде жауап бере алмаған Б..... студенттің пікірі бойынша: Маған бұл тапсырма қатты ұнады, бірақ жауап бере алмай қалдым. Келесі сабақта осындай тапсырма болса мен қандай бағытта дайындалып келсем болады?)

Топта жалпы белсенділігі төмен, білгенін айтуға ұялатын тұйық студенттер өте көп. Солардың бірі Дильназ деген студент болатын. Бұл тапсырмада оның көңілді эмоциясы білінді. Ол өзінің сөйлемін қашан оқитынын асыға күткендей мұқият тыңдап тұрды.

Бұл әдісті қолдану кезінде оқушының көңіл-күйі бірден өзгереді, логикалық ойлауы дамиды және жылдам ой түйіндейді.

Оқытудың бұл әдісін кері байланыс орнату үшін де қолдануға болады деп есептеймін.

206 ИС тобында «Шет тілі» сабағында үй жұмысын тексеру үшін «Ыстық орындық/Hot chair» әдісін қолдандым. Бұл әдіске толығырақ тоқталуды жөн көрдім. Бұл әдіс арқылы білім алушылардың қаншалықты деңгейде үй тапсырмасын орындағандықтарын байқауға болады. Ол үшін топтағы ең үздік студенттердің бірі Забиров Дмитрий тақтаға шақырылды. Оның міндеті – топтағы кез-келген оқушыны «Ыстық орындыққа» отыруға шақырып әрқайсына екі сұрақтан қою. Ең маңыздысы – олар өз еркімен шығулары керек болатын. Оқушы ортадағы орындыққа отырып қойылған сұрақтарға мүмкіндігінше шапшаң жауап берулері қажет болады.

Бұл тапсырмаға 206 ИС тобында 8 студент шыққан болатын. Сабақтың тақырыбы: “Technical shortenings” болды.

Бірінші студентке қойылған сұрақтар: What is an abbreviation? What technical abbreviations can you name?

Екінші студентке қойылған сұрақтар: Can you decipher the UK and USA? Mobile in full form?

Үшінші студентке қойылған сұрақтар: Technical shortenings in the sphere of Sport? Is it correct: telly is a short form of television?

Ең бірінші болып жауап берген студент Бекзат болды. Ол үнемі сабаққа үлкен дайындықпен келетін студент болғандықтан, барлық сұраққа әрі тез әрі дұрыс жауап берді. Екінші болып, Нурбол жауап берді. Ол айтарлықтай шапшаң емес, бірақ дұрыс жауап бере алды. Үшінші болып деңгейі төмен студент Никита жауап берді ол ұзақ ойланды, кейбір сұрақтарға жауап бере алмады, кейбіреулерге дәптерге қарау арқылы жауап беруге тырысқандығын білдірді. Яғни басқалардан қалмау үшін талпыныс байқалды.

Бұл жерде байқалғаны өзінің құрдасымен диалог болған кезде қандай да болмасын сөйлеу орын алады. Бір сөзді болса да ауызша айту арқылы оқушылар сөйлеу дағдыларын дамытады. Ең бастысы сұрақ қою кезінде өзара ашық пікірлесетіндіктері, яғни еркіндік пайда болады. Басқалар жауап беріп жатқанда солар сияқты болу үшін де бір қызығушылық пайда болады. Бұл келесі сабақта байқалды. Жауап бере алмаған студенттердің көпшілігі әлдеқайда жақсы дайындықпен келгендіктерін көрдім.

(Келесі сабақтағы А.... студенттің ұсынысы: бүгін де өткен сабақтағыдай «Ыстық орындық» ойыны болама? Жақсы дайындықпен келген едім.)

Бұл тәсілде диалогтік оқытумен қатар көшбасшылық, сыни тұрғыдан ойлау модульдері қамтылады.

Сонымен, диалогтік оқыту әдісін қолдану арқылы білім алушылар деңгейінің өсетіндігін аңғардым. Бұл әдіс деңгейі төмен оқушыны деңгейі жоғары оқушы арқылы алға қарай жетелеуге көмектесті. Диалогтік оқыту басқалардың ойымен санасып, басқаны мұқият тыңдауға да үйренеді.

Бұл әдісті топтағы алғашқы сабақта қолдану арқылы оқушылардың қандай деңгейде екендігін бірден анықтауға көмектесетіндігі анықталды. Диалогтік оқытуды алдағы уақытта сабақтарда жиі қолдану қажеттігін ұйғардым.

Аталған нәтижелер студенттерді оқыту мен оқу үдерісінде диалогтік оқытуды қолдану қажеттілігінің өзекті екендігін көрсетеді.

Интербелсенді әдістердің ішінде сын тұрғысынан ойлау стратегияларын енгізудің де айтарлық нәтиже беретіні анықталды.

Өз тәжірибемде мен студенттердің сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамыту мақсатында бірқатар интербелсенді әдістерді қолдандым.

Бұл әдістерді қолдану дәстүрлі оқыту әдістерінен әлдеқайда өзгеше екендігі білініп тұрды. Жаңа әдісті қолдану студенттерге жан-жақты әсер ете алды. Сабақта бұрынғыдан өзгеше атмосфера қалыптасты.

Өзімнің тәжірибемде «Миға шабуыл», «Ашық микрофон» сияқты әдістерді қолдандым. Бұл әдістерді қолданғаннан кейін студенттердің сабаққа деген ынтасы ояна бастағанын байқадым.

Сын тұрғысынан ойлау стратегияларын өз тәжірибеме енгізгеннен кейін бірқатар оң өзгерістер байқалды. Атап айтатын болсам:

1. Студенттер ширақ ойлауды үйренді;
2. Студенттер қосымша сұрақтар қоятын болды;
3. Студенттердің белсенділігі артты;
4. Студенттер мақсатқа жұмыс жасауды үйренді [5].

Бұлардың дәлелдемесін төменде қолданған әдістің нәтижесінен көруге болады.

Мәселен, 102 С тобында «Шет тілі» сабағында «Миға шабуыл» әдісін қолдандым. Сабақтың тақырыбы: «Analysing and describing phobias and frightening situations» болды.

Бұл әдіс қолданған күннен бастап менің жиі қолданатын әдістерімнің біріне айналды. «Миға шабуыл» әдісін мен жаңа тақырыпты суреттер көмегімен табу кезінде қолдандым. Экранда тақырып бойынша суреттер берілді. Тақырып «Қорқыныш түрлерін сипаттау мен талдау және қорқынышты жағдайлар» болғандықтан тақырыпты табу аса қиын болған жоқ. Алайда тапсырма студенттердің назарын бірден сабаққа аударуға, ойлау қабілеттерін дамытуға өте жақсы әсер етті.

Одан кейін сабақтағы жаңа сөздердің мағынасын табу мақсатында сын тұрғысынан ойлау модулін қолданған болатынымын. Алдымен студенттерге жаңа сөздер ағылшын тіліндегі анықтамаларымен берілді. Анықтамалар жалпы сөздің мағынасын сөздікті қолданбайақ табуға көмектеседі. Бірақ кейбір таныс емес сөздер қиындық туғызғандықтан студенттерге видео ұсынылды. Видеоны қарай отырып студенттер сыни-тұрғыдан ойлау арқылы жаңа сөздердің мағынасын бірден тауып жатты.

Берілген жаңа сөздер төмендегілер болатын:

Aviaphobia - is a fear of flying

Bathophobia - is a fear of the bottom of pools

Acrophobia - is a fear of heights

Brontophobia - is a fear of thunder and lightning

Phasmophobia - is a fear of ghosts.

Әдетте дәстүрлі оқытуды жаңа сөздермен танысқан кезде студенттерге ағылшын тіліндегі жаңа сөздер түпнұсқадағы сөз, оның транскрипциясы (дұрыс оқылуы) және аудармасы, кей жағдайда сөйлемдегі қолданылуы мысал ретінде беріліп жатады. Яғни, сөздер аудармасымен дайын күйінде беріледі. Бұл жерде студенттер ешқандай ойланбайды, дайын сөздерді жазып алады. Дайын сөздер дәптерге түскеннен кейін есте қалмауы да мүмкін.

Ал берілген сөздің мағынасын зерттеп, сыни тұрғыдан ойлап, мағынасын табуға тырысып, одан кейін көзбен видео арқылы көріп оны өз ойымен салыстырып, аудармасын тапқаннан кейінгі жағдай мүлдем басқаша болады екен. Ол сөздердің мағынасын үлкен еңбекпен тапқаннан кейін студенттер бойында бір жағынан сенімділік пайда болады, ия мен таба аламын, жасай аламын деген және де келесі тапсырманы орындауға құлшыныс пайда болады екен. Бұл сабақ кезінде байқалды. Бұл сабақ барысында сын тұрғысынан ойлауды қолданудың қаншалықты өзекті екендігін аңғартады.

(Сабақтағы студенттердің пікірлері бойынша: жаңа сөздердің мағынасын табу басында қиын болып, біраз ойлануға уақыт кеткенімен, видеоны көргеннен кейін түсінікті болды, және есте жақсы сақталады екен...)

Келесі қолданған әдісім «**Ашық микрофон**» әдісін де атап өтуге болады.

«Ашық микрофон» әдісін мен 102 С тобында «Шет тілі» сабағының жаңа тақырыпты бекітуге арналған тапсырмаларды орындау кезінде қолдандым. Бұл жерде студенттер берілген мәтінге сұрақтар дайындайды. Ең бірінші болған студент қол көтеріп өзі таңдаған студентті орнынан тұрғызып сұрағын қояды.

Бұл тапсырмада әрине деңгейі жоғары студенттер шапшаңдық танытты. Кейбір студенттер темпераментіне қарай жауап беріп жатты. Бұл жерде екі студент арасында диалог орын алатындықтан жауап дұрыс болмаса да студенттер ойларын ашық айтуға мүмкіндік ала алды. Мысалы: топтағы Әзиз деген бала ағылшын тілінде дұрыс сөйлей алмайды. Ол сұрақты түсінбегендіктен сұрақтың орысша баламасын сұрады. Сұрақ түсінікті болғаннан кейін ол ағылшынша толық жауап бере алмай, ағылшынша бастап сөйлемнің жартысын орыс тілінде айтып жауабын ұсынды. Жауап қанағаттанарлықсыз болса да, студентте талпыныс пайда болғанын көруге болады.

Егер де бұл тәсіл жиі қолданылатын болса басқа оқушылар да сын тұрғысынан ойлауға

дағдыланады.

Жалпы бұл әдісті қолданған кезде көп жағдайда оқушыға сұрақ қойылады, мәселені зерттеу арқылы студенттер ой-өрістерін дамытады, ойларын еркін жеткізеді.

Бұл әдістің нәтижелілігін көргеннен кейін алдағы уақытта жиі қолдануды ұйғардым. Өзіме де ұнады. Сабақ барысында ерекше атмосфера қалыптасты. Алдағы сабақтарда оқытудың басқа да түрлерін қолданып, нәтижесін салыстырып, тиімділіктерін зерттеуді қолға аламын.

Қалыптастырушы бағалау әдіс-тәсілдерін енгізудің артықшылықтары.

«Оқу үшін бағалау және оқуды бағалау» әдісін мен өз тәжірибемде қолдандым.

Ол үшін маған бірнеше тәсілдер көмектесті. Мәселен, «Қара жәшік» ішіндегі жұмыс, «Екі дұрыс, бір бұрыс» тәсілі, «Бес саусақ» әдістерін т.б. қолдандым.

Мен сабақ барысында жоспарлау, оқыту және бағалау үдерістерін тиімді кіріктіре алдым деп есептеймін. Өйткені оның нәтижелерін көрдім.

«Қара жәшік» ішіндегі жұмысты алатын болсам, бұл әдіс оқушының өзін-өзі бағалауын дамытуға бағытталған.

Оның тиімділігі - оқушының оқуға деген ынтасы мен өзін-өзі бағалауына ықпал етеді.

102 С тобында «Шет тілі» сабағымда «**Phonetic drill**» деп аталған тапсырмада студенттер 'f' және 's' дыбыстарымен басталатын сөздерді топтарға бөлу керек болатын. Бағалау критерийі бойынша студенттер өздерін-өздері бағалай алады. Яғни, барлығын дұрыс орындағандар «5» деген баға алады, екі қате жібергендер «4» деген баға алады, ал үш қатеден көп жібергендер тапсырманы қайтадан байқап көруге мүмкіндік алады. Бірақ дұрыс орындаған жағдайда да жоғары балл ала алмайды.

science	photo	phobia
phone	psychologist	psychedelic
folder		

Start with sound 'f' _____

Start with sound 's' _____

Бұл тапсырма мұқият болуға үйретеді және студенттердің өз деңгейлерін өздері анықтауға мүмкіндік береді.

Осы топта «A serious case» деп аталатын мәтінмен жұмыс жасаған кезде студенттерге бірдей үш тапсырма берілген болатын.

1-ші тапсырма бойынша, студенттер тақырып бойынша жаңа терминдерді табулары қажет, 2-ші тапсырма бойынша, мәтін бойынша берілген сөйлемдердің дұрыс немесе бұрыс екендігін анықтау болса, 3-ші тапсырма бойынша, мәтінге бес сұрақ құрастыру. Бұл берілген үш түрлі тапсырмада студенттер өз қабілеттеріне қарай жауап беріп жатты. Солардың ішінде өте жақсы жауап бергендерді студенттердің әрқайсысы аңғарып отырды. Тапсырма аяқталған соң жауап беру деңгейіне қарай студенттер бір-бірін салыстырмалы түрде оңай бағалай алды. Бұл тапсырманы берудің алдында олардың бір-біріне баға беретіндіктері айтылған болатын. Бұл тапсырма бойынша, студенттердің бір-бірін бағалаулары бойынша ең жоғары балл алғандар: Әзиз, Әлихан, Азамат және Дмитрий болды.

Келесі 206 ИС тобында «Шет тілі» сабағында кері байланысты орнату мақсатында және студенттердің сабақты қаншалықты меңгергендіктерін тексеріп, өздерін бағалауға мүмкіндік беру үшін сабақ соңында kahoot.it платформасында тест тапсырмасын бердім.

Бұл тапсырмада Рукшнайте Данилдің жолы болды деуге болады. Ол сабақта аузыша ойын жеткізе алмайды, сол себептен де үнемі ештене түсінбегендей кейіп танытатын. Ал бұл тестті орындаған кезде алдыңғы партаға отыруды сұранып, соңында өте жоғары нәтиже көрсетті.

Былайша айтқанда, таң қалдырды. Бұдан шығатын түйін: сабақты оқытудағы тәсілдерді түрлендірген сайын оқушылар бойындағы өзгерістерді, олардың не нәрсеге қабілеті жоғары екендігін анықтауға болады.

(Студенттердің пікірлері: тапсырма өте қызықты өтті, сабақты түсініп отырғанымызбен қаншалықты меңгеріп, есте қалғанын тексеруге жақсы мүмкіндік алдық)

Бұл тапсырмада студенттер бірден кім қаншалықты тестке жауап бергендіктерін экраннан көре алады және өздеріне баға береді. Бұл кері байланыс орнату үшін де, студенттердің өздерін бағалауға мүмкіндік беру үшін де өте ыңғайлы әдіс болып саналады. Ең бастысы өте қызықты өтеді. Бұл әдісті әр студент компьютерде жеке отырып та, ұялы телефонмен де орындауларына болады. Сонымен бірге жұппен және топпен орындалатын жұмыстарда да бұл әдісті қолдануға болады.

Бір жағымсыз тұсын атап өтсем, бұл тапсырмада кейбір студенттер уақытпен жауап беріп үлгеру үшін немесе сұрақтың жауабын білмеген жағдайда ойша жауап беріп, жоғары ұпай алып жататындығы да бар.

Жалпы бұл әдісті мен өз тәжірибемде бірнеше жылдан бері қолданып келемін. Қай сабақта қолдансам да өте жақсы нәтиже беріп келеді. Студенттер ойынға, телефонға жақын болғандықтан олар үшін бұл ойын өте қызықты көрінеді.

Талпынғандар ғана білім ала алады. Ал олардың талпыныстарын арттыру үшін оқытушы түрлі әдістерді қолданып көргені абзалырақ деп есептеймін.

Сонымен бірге кей жағдайларда студенттерге бір-бірін бағалауға да мүмкіндік беріп тұрған дұрыс. Сол кезде оларда еркіндік пайда болып, ойларын ашық айта бастайды.

Дарынды және талантты балаларды қоса алғанда, түрлі жастағы балалардың қажеттіліктерін ескеру мақсатында ағылшын тілі сабағында оқуды саралау стратегияларын қолданудың артықшылықтары көп.

Оқушылардың танымдық дамуы көбінесе топтық оқыту әдісінде орын алады. Мен өз тәжірибемде 102 С тобында өткен «Шет тілі» сабағында студенттердің жас ерекшеліктерін ескере отырып, дарынды балаларға тапсырманың күрделілігін кеңейте отырып сабақ жоспарына өзгеріс енгізіп көрдім. Бұл тәсіл студенттерді шағын топтарға бөлу жұмыс жасау арқылы жүзеге асты. Ол ағылшын тілінде Differentiation task деп аталады. Бұл жерде мен дарынды және талантты балаларды қоса студенттердің деңгейіне қарап тапсырма бердім.

Алдымен барлығына ортақ тыңдауға бір ән берілді. Топ студенттердің деңгейіне байланысты үш құрамға бөлініп, әр топқа бөлек тапсырма берілді.

Тапсырмалар:

Activity 1. A-level ss: Listen to the tape recorder and complete the sentences

B-level ss: Listen to the tape recorder, complete the sentences and translate them

C- level ss: Listen to the tape recorder, complete the sentences and say their own opinion about the song

Бұл жерде А дейгейдегі студенттер әнді тыңдап, бос орындарға тастап кеткен сөздерді дұрыс жазулары керек. В дейгейдегі студенттер әнді тыңдап, бос орындарға тастап кеткен сөздерді дұрыс жазғаннан кейін сол сөздерді аударулары тиіс. Ал С дейгейдегі студенттер әнді тыңдап, бос орындарға тастап кеткен сөздерді дұрыс жазғаннан кейін әннің не туралы екендігін және ән туралы өздерінің ойларын ағылшын тілінде айтады.

Қарап отырсаңыз бұл тапсырма студенттердің деңгейлерін ескере отырып берілді және тапсырма деңгейлеріне қарай күрделене түсті.

Берілген әннің мәтіні төмендегідей болды:

Some people have 1) ...

When they are feeling tired or 2)...

But just wear a smile

Because 3) ... is the best.

Suggested Answer Key:

1) long faces, 2) stressed, 3) happiness

Бұл тапсырмада әр топтан деңгейлері шамалас болса да қасындағылардан әлдеқайда қабілеті жоғары студенттер анықталды. Мысалы, бірінші топта Арслан басқаларына қарағанда алғыр екендігі, ойлау қабілеті тез екендігі байқалды. Ол барлығын дұрыс орындап тапсырды.

Екінші топта, барлығы тапсырманы бір мезгілде бастап бірге орындағанымен Олжас бірінші болып тапсырды.

Үшінші топта, Азамат деген бала тапсырманың күрделілігіне қарамастан басқаларға көмектесе отырып тапсырманы бірінші айтуға қол көтерді.

Әр топтан бірінші болып тапсырмаға жауап бергендерге қосымша тағы тапсырма берілді. Ол үшін «Кейс – стади» әдісі қолданылды.

Activity 2. Discussion. Students discuss for the given sentences and express their opinion, share their life experiences with group.

Бұл әдісте 3 студент жоғарыда берілген жағдаяттарды оқып, қалған студенттерге жағдаятты түсіндіруге тырысты. Ол олардың сыни тұрғыдан ойлауларына әсер етті, ой-өрістерін одан әрі кеңейтті, жағдаятты талдау арқылы өздеріне деген сенімділікті арттырды және олар басқаларға үлгі бола білді.

Бұл тапсырманы қосымша берудегі мақсат талантты балалардың танымын одан әрі дамыту, бір жетістікпен шектелмей алға қарай ұмтылуына мүмкіндік беру болатын. Бұл тапсырма арқылы дарынды балалардың зейіні ашылып, сабаққа деген ынтасы арта түскендігін байқадым. Топпен жұмыс жасаған кезде балалардың бір-біріне көмектесуі арқылы олардың бір мақсатқа жету жолындағы талпынысы байқалды. Яғни, олардың белсенділігі артып, бір серпіліс байқалды. Топтық жұмыстың топ құрамын алға жетелейтіндігі көрініс тапты.

Қорытынды. Қорытындылай келе, жоғарыда жасалған тәжірибенің нәтижелеріне сүйене отырып оқытуды дұрыс жоспарлап, оны ұйымдастыруда оқытушы кәсібилігінің қаншалықты маңызды екендігін айқын көруге болады. Жоғарыда аталған оқытудың барлық модульдерін сабақта үйлесімді пайдалана білген абзал. Қарап отырсақ, әр модуль бір-бірімен өте тығыз байланысты. Өйткені барлығын қолданудағы мақсат – біреу, ол сабақ барысында студенттердің тақырыпты меңгеруге қол жеткізуі, оқытушының алдына қойған мақсатына жете алуы.

Қазіргі технология дамыған заманда оқытудың жаңа әдістері мен тәсілдерін түрлендіре отырып, тиімді жолмен қолдану арқылы әр білім алушыны ынталандыра отырып, білімді бойларына оғай сіңіруге берілген мүмкіндіктер тиімді пайдаланған абзал.

Әдебиеттер тізімі

1. Выготский Л.С. Қоғамдағы сана. (Кэмбридж, МА, Гарвард Университетінің Баспасы). 1978.
2. Александер Р. Диалогтік сөйлесуді оқыту: сыныптағы әңгімелесулерді қайта түсіну. Кэмбридж: Диалогос Ұлыбритания. 2004.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ. 2016-190 б./ https://school.muscomplexpavl.edu.kz/download/metod_help_teacher/rukovodstvo_teacher.pdf
4. Фриман Ж. Ерекше қабілеттілерді оқыту. Кеңсе тауарлары кеңсесі, Лондон. 1998.
5. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технологиялар. – Тараз: ТарМУ, 2003.

References

1. Vygotski L.S. Qoғamdaғы сана. (Kembrij, MA, Garvard Universitetiniñ Baspasy). 1978.
2. Aleksander R. Dialogtik söilesudi oqytu: synyptaғы äñgimelesulerdi qaita tüsinu. Kembrij: Dialogos Ülybritania. 2004.

3. Mūğalımge arnalğan nūsqaulyq. «Nazarbaev Ziatkerlik mektebi» DBBŪ. 2016-190 b./ https://school.muscomplexpavl.edu.kz/download/metod_help_teacher/rukovodstvo_teacher.pdf
4. Friman J. Erekeşe qabilettilderdi oqytu. Keñse tauarlary keñsesi, London. 1998.
5. Būzaubaqova K.J. Jaña pedagogikalıyq tehnologialar. – Taraz: TarMU, 2003.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

НУРФАЙЗОВА Г.У.¹, ДАВЛЕТКАЛИЕВА Е.С.²

***Нурфайзова Гаухар Утығалиевна¹** - Магистр гуманитарных наук, Актюбинский Высший политехнический колледж, г. Актөбе, Казахстан

E-mail: gokha.90@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1288-8021>

Давлеткалиева Елизавета Султановна² – Кандидат педагогических наук, доцент, директор, методический центр «Эрудит» по Актюбинской области, г. Актөбе, Казахстан

E-mail: ydavletkaliyeva@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0007-2678-8667>

Аннотация. Эта статья предназначена для того, чтобы показать эффективность использования интерактивных методов на уроках английского языка. Замена традиционных уроков инновационными требует определенных усилий и времени. Существуют такие типы обучения, как активное, неактивное и интерактивное. Современное общество требует использования активных методов предоставления современного образования. Структура интерактивных занятий по обновленной образовательной программе отличается от традиционной структуры урока, что требует опыта и профессионализма преподавателя. Организация интерактивного обучения в целом предполагает использование реального жизненного опыта и ролевых игр, а также анализ различных проблем и выработку общих решений. Использование командной работы имеет большое значение для активизации процесса обучения. В статье рассмотрены следующие виды интерактивных методов: диалогическое обучение, стратегии критического мышления, методы оценки, а также методы дифференцированного обучения на уроках английского языка с учетом потребностей учащихся разного возраста. Выявлены преимущества данных интерактивных методов, а результаты исследования рекомендованы учителям для использования на своих уроках с целью повышения вовлеченности учащихся. В рамках действующей обновленной учебной программы, путем трансформации и эффективного применения новых методов и подходов обучения, можно создать условия для получения каждым учеником доступного образования в соответствии с его способностями.

Ключевые слова: интерактивные методы, диалогическое обучение, критическое мышление, методы формативного оценивания, стратегии дифференциации обучения

THE EFFECTIVENESS OF USING INTERACTIVE METHODS IN THE ENGLISH LESSON

NURFAIZOVA G.U.¹, DAVLETKALIYEVA E.S.²

***Nurfaizova Gaukhar Utyagalievna¹** - Master of arts in humanities, Aktobe high polytechnic college, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: gokha.90@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1288-8021>

Davletkaliyeva Yelizaveta Sultanovna² – Candidate of pedagogical sciences, docent, director, Methodological center «Erudit» of Aktobe region, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: ydavletkaliyeva@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0007-2678-8667>

Abstract. This article is intended to show the effectiveness of using interactive methods in English lessons. Replacing traditional lessons with innovative ones requires certain efforts and time. There are such types of learning as active, inactive and interactive. Modern society requires the use of active methods of providing modern education. The structure of interactive lessons according to the updated educational program differs from the traditional lesson structure, which requires the experience and professionalism of the teacher. The organization of interactive learning generally involves the use of real-life experience and role-playing games, as well as the analysis of various problems and the development of common solutions. The use of teamwork is of great importance for activating the learning process. The article considers the following types of interactive methods: dialogic teaching, critical thinking strategies, assessment methods, and differentiated teaching methods in English lessons, taking into account the needs of students of different ages. The benefits of these interactive methods were identified and the results of the study were recommended for teachers to use in their lessons to increase student engagement.

Within the framework of the current updated curriculum, through the transformation and effective application of new teaching methods and approaches, it is possible to create conditions for each student to receive an accessible education in accordance with his or her abilities.

Key words: interactive methods, dialogic learning, critical thinking, formative assessment methods, learning differentiation strategies